

รำลึกซึ้ง

พระอาจารย์ อมโร

แพท ฮอร์เนอร์ (๒๕๖๓ – ๒๕๕๖)

หนังสือเล่มนี้ ขออุทิศเป็นอนุสรณ์แด่
แพท ฮอร์เนอร์ โยมแม่ของอาตมา ด้วยความอาลัยรักยิ่ง
หวังว่าประกายแห่งคุณงามความดีของท่าน
จะเป็นประทีปส่องทางให้อนุชนรุ่นหลังต่อไปอีกนาน ๆ

รำลึกชัง

โดย พระอาจารย์ อมโร

รำลึกชั้ว

พระอาจารย์ อมโร

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามคัดลอก ตัดตอน หรือนำไปพิมพ์จำหน่าย

หากท่านใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทานโปรดติดต่อ

Amaravati Buddhist Monastery

Great Gaddesden, Hemel Hempstead,

Hertfordshire HP1 3BZ

United Kingdom

www.amaravati.org

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

พิมพ์ครั้งที่ ๑

พฤษภาคม ๒๕๕๕

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

แปล :

อุดมพร สิริสุทธิ , นิศากร วนาพงษ์

พิสูจน์อักษร :

อุดมพร สิริสุทธิ , สุดา ซอพิติพร

ดำเนินการพิมพ์ :

สำนักพิมพ์วิบูลย์กิจ

โทร. ๐๒ ๗๔๖ ๒๔๗๗

คำนำ

พระธรรมเทศนาของพระอาจารย์อมโรในหนังสือเล่มนี้มี ๒ เรื่อง คือ เรื่อง “รำลึกซึ่ง” ซึ่งแปลมาจากเรื่อง “Who Will Feed the Mice?” และเรื่อง “ผู้นำทาง” ซึ่งแปลมาจากเรื่อง “Gratitude to our Guides”

เรื่อง “รำลึกซึ่ง” ได้รับการแปลและพิมพ์เป็นภาษาไทยครั้งนี้เป็นครั้งแรก โดยหนังสือต้นฉบับภาษาอังกฤษนั้น เรียบเรียงจากธรรมบรรยาย แสดง ณ วัดอภัยคีรี, แคลิฟอร์เนีย, สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งได้จัดพิมพ์ครั้งแรกเพื่อเป็นหนังสือที่ระลึกถึงโยมแม่ของพระอาจารย์ เมื่อท่านสิ้นชีวิตในปีนั้น ส่วนเรื่อง “ผู้นำทาง” ได้นำมาจากเรื่องแปลเป็นภาษาไทยในหนังสือ “กตัญญูกตเวทิต์” โดยผู้แปลได้นำมาแก้ไขปรับปรุงสำนวนให้สละสลวยขึ้นเพื่อนำมาจัดพิมพ์ในครั้งนี้ พระอาจารย์แนะนำให้พิมพ์เรื่องทั้ง ๒ เข้าไว้ในเล่มเดียวกัน ซึ่งล้วนเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทิต์ต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ

ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์อมโรที่ได้
เมตตาอนุญาตให้จัดพิมพ์หนังสือ และขอกราบขอบ
พระคุณพระอาจารย์ชยสาโรที่เมตตาตั้งชื่อหนังสือ
“รำลึกซึ่ง” อีกทั้งขอขอบพระคุณกัลยาณมิตรที่ช่วยจัด
ทำหนังสือจนเสร็จสมบูรณ์

พระธรรมเทศนาของพระอาจารย์นั้นมีความ
น่าอ่าน เข้าใจง่าย มีอารมณ์ขัน แต่ก็ลึกซึ้งกินใจ
ทำให้ผู้อ่านได้รับสาระประโยชน์ และเบิกบานในธรรม
เป็นอย่างยิ่ง จึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านเกิด
ปัญญา และมีความเจริญในธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไป

คณะศิษยานุศิษย์

รูปปั้น โดย แพท ฮอร์เนอร์
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ ขณะท่านอายุ ๑๙ ปี
(ภาพถ่ายโดย พระอาจารย์ อมโร)

สารบัญ

รำลึกซึ่ง

๑

ผู้นำทาง

๒๓

“พ่อแม่ได้ชื่อว่าเป็นครูคนแรก
เป็นเทวดาคนแรก
และเป็นผู้ควรแก่การบูชาของลูก
เพราะเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดู
และสั่งสอนอบรมให้รู้จักโลก”

อังคุดตริกาย ๔.๖๓

รำลึกซึ้ง

การบรรยายธรรมคืนวันเสาร์ครั้งนี้ คงจะเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่จะต้องเว้นระยะไปช่วงหนึ่ง โยมหลายคนคงยังไม่ทราบว่า อาตมาได้รับข่าวจากพี่สาวที่ประเทศอังกฤษว่า แม่ของเราป่วยหนักและคงจะอยู่ได้อีกไม่เกินสองหรือสามเดือนเป็นอย่างมาก อาตมาจึงมีกำหนดจะเดินทางไปประเทศอังกฤษในสัปดาห์หน้า

พระพุทธองค์เคยตรัสไว้ว่าถึงแม้ว่าเราจะแบกพ่อกับแม่ไว้บนบ่าข้างละคน แล้วให้ถ่ายอุจจาระปัสสาวะรดบนหลังของเรา ก็ยังไม่สามารถตอบแทนบุญคุณของท่านทั้งสองได้ แต่เราสามารถตอบแทนบุญคุณของท่านได้ คือ ถ้าหากท่านยังไม่มีศีล แล้วเราสามารถทำให้ท่านเป็นคนมีศีล หรือถ้าท่านยังไม่มีปัญญา แล้วเราสามารถทำให้ท่านมีปัญญา หรือถ้า

ท่านเป็นคนตระหนี่ แล้วเราสามารถทำให้ท่านยินดีในการให้ทาน หรือถ้าท่านยังไม่มีศรัทธาแล้วเราสามารถทำให้ท่านมีศรัทธา (อังคุตตรนิกาย ๒.๓๒)

เมื่อหลายปีมาแล้ว อาตมาได้เล่าพระสูตรนี้ให้โยมแม่ฟังอย่างขึงขัง...คิดว่าท่านจะประทับใจเหมือนกับอาตมาถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญอุปการะที่พ่อแม่มีต่อลูก แต่ก็เหมือนกับแทบทุกครั้งที่ท่านเห็นว่า อาตมากำลังคุยเฟื่องเรื่องธรรมะ ท่านแย้งว่า “เหลวไหลทั้งนั้น” พร้อมกับให้เหตุผลว่า ลูก ๆ ไม่ได้เป็นผู้รับประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว “ทำไมต้องพูดถึงเรื่อง การเป็นหนี้บุญคุณ พ่อแม่ก็มีความสุขที่ได้ดูแลลูก ๆ และได้เห็นลูก ๆ เติบโตขึ้นมา ไม่เหมือนกับการทำงานที่จะต้องได้รับค่าจ้าง” คำพูดของท่านประทับใจอาตมา มาก

ในระยะหลัง ๆ นี้อาตมามักจะนึกถึงอิทธิพลที่โยมแม่มีต่อชีวิตของอาตมา แล้วก็เกิดความคิดขึ้นว่า ตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งมาพบธรรมะเมื่ออายุ ๒๑ ปี โยมแม่เป็นคนสำคัญที่สุดที่ทำให้อาตมาได้รู้จักว่าอะไรเป็นสิ่งประเสริฐ ดีงาม และมีคุณค่าในโลกนี้ ครอบครัวของเราไม่ใช่ครอบครัวที่เคร่งศาสนา (ประเทศอังกฤษไม่ใช่

ประเทศที่เคร่งศาสนา) แต่ทั้งโยมพ่อและโยมแม่เป็นคนที่ดีมาก โดยเฉพาะโยมแม่ ท่านเป็นตัวอย่างของคนที่ไม่เห็นแก่ตัว มีเมตตาสูง ใจกว้าง และไม่เป็นภัยกับใครเลย ท่านจะไม่สามารถทำอันตรายแก่สัตว์โลกทุกชนิด ดังนั้นอาตมาจึงเชื่อว่าคงจะได้รับแรงบันดาลใจในทางที่ดี เป็นกุศล และเป็นประโยชน์จากโยมแม่นั่นเอง

หลังจากที่บิดาของท่านถึงแก่กรรมไปแล้วโยมแม่ได้บอกกับอาตมาว่า ท่านได้รับการอบรมบ่มนิสัยจากบิดาของท่านมากทีเดียว และท่านนับถือในความอ่อนโยน ถ่อมตน และความปรารถนาดีที่บิดาของท่านมีให้แก่ทุกชีวิต โยมแม่ได้พยายามปลูกฝังคุณสมบัติที่ดีงามเหล่านี้ให้กับลูก ๆ นี่เป็นการอบรมทางจิตใจที่อาตมาได้รับก่อนที่จะมาประเทศไทย พูดได้ว่าคุณสมบัติอะไรก็ตามที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่ดีได้นั้น อาตมาได้รับมาจากโยมแม่เป็นหลัก เพราะฉะนั้นอาตมาจึงดีใจและรู้สึกขอบคุณที่ได้รับสิ่งดี ๆ เหล่านี้

ความจริงอีกอย่างหนึ่งที่อาตมาค้นพบเมื่อได้รู้จักผู้คนมากขึ้น และได้สั่งสอนธรรมะตลอดเวลาหลายปีที่ผ่านมาก็คือ คนที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก หรือครอบครัวที่ไม่มั่นคงมักจะเหมาเอาว่าไม่มีอะไรที่มั่นคง

และแน่นอนที่ไวใจได้ในชีวิต คนพวกนี้มักจะมีความรู้สึกขาดความมั่นคงทางใจซ่อนอยู่ลึก ๆ อาตมาจำได้ว่าในปีแรกๆที่ได้พบ และได้อยู่ร่วมกับคนที่มีภูมิหลังแบบนี้ซึ่งมีอยู่มากมายในโลก อาตมาคิดว่าคงไม่มีวันจะเข้าใจความรู้สึกของเขาได้เพราะเราไม่เคยมีประสบการณ์อย่างเดียวกันกับเขา แม้ว่าโยมพ่อและโยมแม่จะมีข้อบกพร่องมากมาย และชีวิตของพวกเขาไม่ใช่จะสุขสบายนัก แต่ก็จัดได้ว่าครอบครัวของเรามีความมั่นคงและอบอุ่นมาก โดยเฉพาะจากโยมแม่ (ส่วนโยมพ่อนั้นมักไม่ค่อยว่าง ในตอนแรก ๆ ท่านต้องดูแลฟาร์มและต่อมงานของท่านทำให้ท่านจำเป็นต้องเดินทางบ่อย ๆ และนอกจากนั้น ดูเหมือนจะเป็นโรเบิร์ต ไบล ที่ให้คำนิยามเกี่ยวกับพ่อในยุคนี้ว่า “เป็นคนที่นั่งพลิกหน้าหนังสือพิมพ์อยู่ในห้องนั่งเล่น”)

อาตมาเริ่มพิจารณาถึงความมั่นคงในจิตใจที่เป็นผลมาจากการมีพื้นฐานที่มั่นคงในวัยเด็ก คือในครอบครัวที่มีความมั่นคงอบอุ่น ลูก ๆ ก็จะได้รับ ความมั่นคงทางจิตใจจากพ่อแม่ แต่ถ้าในวัยเด็กเราไม่ได้รับสิ่งนี้จากครอบครัวเราก็จะพยายามหาความมั่นคงทางจิตใจจากที่อื่น สำหรับเด็ก ๆ นั้นพ่อแม่อาจเปรียบ

เสมือนกับเป็นตัวแทนของธรรมะ คือเป็นที่พึ่งที่อาศัย
ของทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต และเป็นจุดศูนย์กลางของโลก
ในวัยเด็ก

ถ้าจะว่าไปแล้วอาตมาก็ไม่ใช่ว่าจะไม่มีปัญหา
เรื่องพ่อแม่ แต่ท่านก็ไม่เคยที่จะโต้เถียงหรือทะเลาะ
กันต่อหน้าพวกเรา และท่านทำให้เรารู้สึกว่าท่านอยู่
กับพวกเรา คอยดูแลช่วยเหลือเราอยู่เสมอ เมื่อคิด
ย้อนไปในอดีต อาตมาก็เห็นได้ว่าคุณสมบัติเหล่านี้
ของท่านทั้งสองเป็นธรรมะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เรา
เรียกว่า *ธัมมนิยามตา* – ความเป็นระเบียบที่แน่นอนของ
ธรรมะ และ *ธัมมัญญุตตา* – ความมั่นคงของธรรมะ

หน้าที่หรือคุณสมบัติของพ่อแม่ที่ต้องมีให้ลูกเห็น
ก็คือ ความเป็นผู้ที่มีความมั่นคง เหมือนกับแผ่นหินที่
เป็นที่ตั้งของสิ่งอื่น ๆ มีความสม่ำเสมอ มีระเบียบแบบ
แผนที่ไว้วางใจได้ และเป็นผู้นำทางให้เราได้

แต่การมีแม่ที่เอาใจใส่เราตลอดเวลา ก็อาจทำให้
เกิดผลเสียด้วยเหมือนกัน เพราะบางครั้งอาจทำให้เรา
สำคัญตนผิดคิดว่าตนเองเป็นจุดศูนย์กลางของโลก
และอาจทำให้เรามีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงเกินความ
เป็นจริงด้วย เนื่องจากอาตมาเป็นลูกชายคนเดียวและ

เป็นลูกคนสุดท้องด้วยจึงได้รับความรักและความเอาใจใส่จากโยมแม่อย่างเต็มที่ จึงสงสัยว่านี่อาจเป็นเหตุให้เกิดความหลงตัวเองและประเมินตนเองสูงเกินจริงหรือเปล่า

โยมพ่อกับโยมแม่ได้พยายามเลี้ยงดูพวกเราอย่างดี แต่ฟาร์มของเราล้มละลายเมื่ออายุได้ ๖ ปี หลังจากขายฟาร์มไปแล้ว โยมพ่อพยายามหารายได้เลี้ยงครอบครัวด้วยการเป็นนักข่าวให้กับนิตยสารเกี่ยวกับสุนัขฉบับหนึ่ง แม้ว่าพี่สาวสองคนกับอาตมาได้เรียนในโรงเรียนของเอกชน แต่ก็เพราะเราได้รับทุนการศึกษา และนอกจากนี้โยมตากับโยมยายก็ช่วยจ่ายส่วนที่ยังขาดอยู่

เมื่ออายุได้ประมาณ ๑๒ ปี มีเหตุการณ์ที่ทำให้อาตมาประทับใจในความดีอีกอย่างหนึ่งของโยมแม่ ขณะนั้นอาตมากำลังเป็นวัยรุ่นที่กำลังเจริญเติบโต ตอนเช้าก่อนจะไปโรงเรียนโยมแม่จะทำอาหารเข้าให้ทาน ตอนบ่ายหลังจากเลิกเรียนกลับมาบ้านโยมแม่ก็ให้ทานโดนัทที่ใส่ครีมกับน้ำชาและหลังจากนั้นอีกประมาณ ๑ ชั่วโมง ก็ให้ทานอาหารเย็นมีโอใหญ่อาหารเหล่านี้ทำให้อาตมากลายเป็นเด็กหนุ่มร่างกายกำยำ

ตามปกติตอนบ่ายหลังเลิกเรียนทุกวัน โยมแม่จะขับรถมารับเอาตมาตรงป้ายจอดรถโรงเรียนที่อยู่สุดถนนห่างจากบ้านเราประมาณ ๑ ไมล์ วันหนึ่งเมื่อเอาตมาลงจากรถโรงเรียน ไม่พบโยมแม่รออยู่เหมือนอย่างที่เคย แม้จะรู้สึกว่แปลก แต่ก็คิดว่าโยมแม่คงจะมาช้าเท่านั้น จึงเดินไปตามทางที่จะกลับบ้าน แต่โยมแม่ก็ยังไม่มาสักที เดินไปจนถึงบ้านแล้วก็ไม่พบโยมแม่ที่บ้าน เมื่อพี่สาวกลับมาจากโรงเรียน เราจึงได้ทราบว่า โยมแม่เป็นลมและได้ถูกนำส่งโรงพยาบาล แพทย์วินิจฉัยว่าท่านเป็นโรคขาดอาหาร

ทราบภายหลังว่าโยมแม่ไม่ได้ทานอะไร นอกจากน้ำชากับขนมปังปังๆทุกวันเพื่อให้พวกเราได้ทานอาหารมากขึ้น พวกเราไม่มีใครสังเกตเห็นเพราะเรามัวยุ่งอยู่กับการทานอาหารอย่างเอร็ดอร่อย ท่านไม่ได้พูดอะไรหรือทำให้เป็นเรื่องใหญ่ กว่าเราจะรู้ท่านก็อยู่ในโรงพยาบาลแล้ว เอาตมาารู้สึกตกใจจนแทบจะทำอะไรไม่ถูกที่ได้ทราบว่าท่านยอมอดอาหารเพื่อให้เราได้กินอิ่มโดยไม่บ่นสักคำเดียว และเมื่อเราไปเยี่ยมท่านที่โรงพยาบาล ท่านก็ยังขอโทษขอโพยที่ทำให้เราต้องเสียเวลา พวกเราน่าจะได้เอาเวลาไปทำการบ้านหรือไป

เล่นสนุกกันข้างนอกบ้าน

อาตมาคิดว่าครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ได้สำนึกในความดีของท่านและหลังจากนั้นจึงได้พยายามหาโอกาสที่จะทำตามตัวอย่างที่ดีงามของท่าน

และเมื่อสองสามวันก่อนอาตมาก็นึกขึ้นได้ถึงเรื่องเกี่ยวกับท่านอีกเรื่องหนึ่ง คือ ในวันคริสต์มาสปีหนึ่ง (ประมาณ พ.ศ.๒๕๓๑) ท่านได้รับเครื่องดูดฝุ่นจากลูกสาวเป็นของขวัญ ท่านภูมิใจมากเพราะท่านไม่ได้ซื้อเครื่องดูดฝุ่นเครื่องใหม่ตั้งแต่วันแต่งงานเมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๔๙๔

ในขณะนั้นครอบครัวของเรามีฐานะดีขึ้นแล้ว ดังนั้นในเดือนมกราคมโยมแม่จึงได้ไปเที่ยวที่เกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนกับบริษัททัวร์ราคาถูกริชบริษัทหนึ่งเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ ในประเทศอังกฤษนั้นฤดูหนาวค่อนข้างยาวนานและมีอากาศชื้นแฉะไม่ค่อยมีแสงแดด ทำให้อารมณ์หดหู่ ท่านจึงอยากไปพักผ่อนและรับแสงแดดบ้าง หลังจากกลับมาถึงบ้านได้สองสามวัน ท่านก็คิดจะดูดฝุ่นทำความสะอาดบ้านสักเล็กน้อย แต่เมื่อท่านเอาเครื่องดูดฝุ่นอันใหม่ออกมาแล้วหยิบท่อสำหรับดูดฝุ่นขึ้นมาก็ปรากฏว่าลูกเฮเซิลันท์

(ถั่วชนิดหนึ่ง) จำนวนมากหล่นออกมาคราวใหญ่ “อะไรกันนี้... เฮเซิลนัทมาจากไหนกันตั้งมากมาย” ทันใดนั้นท่านก็จำได้ว่า ได้ใส่เมล็ดถั่วชนิดต่าง ๆ กับธัญพืชและอาหารนกไว้ในที่เลี้ยงนกขนาดใหญ่ สำหรับนกและสัตว์อื่น ๆ จะได้มากิน เมื่อท่านไปดูในที่ใส่อาหารนก ก็ปรากฏว่ามันว่างเปล่า ลูกเฮเซิลนัทที่พอสำหรับเลี้ยงนกได้ครึ่งปีที่ท่านใส่เอาไว้ได้หายไปหมด ... มาเถื่อนอยู่ที่พื้นห้องนั่งเล่นของท่านนั่นเอง นอกจากนั้นยังมีรอยกัดเป็นรูเล็ก ๆ อย่างสวยงามที่ท่อของเครื่องดูดฝุ่นอันใหม่เอี่ยมของท่านด้วย ท่านจึงสันนิษฐานว่าหนูได้เจอที่ใส่อาหารนกแล้วเอาลูกเฮเซิลนัทจากในนั้นมาสะสมไว้ในท่อของเครื่องดูดฝุ่นที่มันคิดว่าเป็นอุโมงค์มีดจนเต็มไปหมด ทำให้เครื่องดูดฝุ่นเครื่องใหม่ของท่านใช้การไม่ได้เพราะมีรูโหว่อยู่ในท่อดูดฝุ่น

เมื่อเอาตมไปเยี่ยมท่านไม่นานหลังจากนั้น ก็ได้รับมอบหมายงานสองอย่าง คือ ซ่อมท่อเครื่องดูดฝุ่นและกำจัดหนู โยมแม่รู้สึกค่อนข้างจุนเจือเล็กน้อย บ่นว่า “ฉันมีสมบัติเพียงไม่กี่อย่างเท่านั้น และตอนนี้เครื่องดูดฝุ่นอันใหม่ของฉันก็พังหมดแล้ว หนูพวกนี้อยู่ที่นี้ไม่ได้แล้ว”

เนื่องจากสายตาของท่านไม่ค่อยจะดี อาตมาจึงต้องทำหน้าที่เป็นคน “ล่า” หนู ท่านเดาว่ามันคงจะอยู่ในห้องซักผ้า เพราะในนั้นเป็นที่เก็บเสื้อผ้า ผ้าห่มและผ้าเช็ดตัวเก่า ๆ ที่ท่านใช้สำหรับคลุมต้นไม้ในตอนกลางคืนในเวลา que อากาศเริ่มหนาวเพื่อไม่ให้มันเป็นน้ำแข็ง บางครั้งท่านก็เอาเสื้อผ้าราคาแพงที่ลูกสาวซื้อมาจากกรุงลอนดอนไปคลุมต้นอาซาเลีย (ไม้ดอกชนิดหนึ่ง) โยมแม่ค่อนข้างแน่ใจว่าพวกหนูจะต้องอยู่ข้างใต้กองผ้าเหล่านั้นแน่ ๆ

และก็ปรากฏว่าเป็นดังที่คาดไว้จริง ๆ ใต้กองผ้าประมาณ ๑๖ ชั้น อาตมาพบหนูนากลุ่มหนึ่งนอนท่าดาบริบ ๆ อยู่ด้วยความตกใจ เมื่อเราจับมันขึ้นมาโยมแม่ก็สั่งให้เอาไปปล่อยไว้ในเพิงเก็บเครื่องมือทำสวน ที่นั่นท่านได้ทำที่นอนเล็ก ๆ ไว้ให้พวกมัน แน่นอนว่าท่านทนไม่ได้ที่จะปล่อยให้พวกมันนอนบนพื้นคอนกรีต เป็นอันว่าตอนนี้ท่านรู้สึกสบายใจและหายโกรธแล้ว

แต่คืนนั้นท่านนอนกระสับกระส่ายอยู่ตลอดทั้งคืน เพราะคิดถึงพวกหนูที่น่าสงสารที่ต้องนอนหนาวอยู่ในเพิงเก็บของในสวน พอเช้าตรู่วันรุ่งขึ้นท่านก็รีบเอาลูกเฮเซิลนัทกับข้าวโอ๊ตใส่จานเล็ก ๆ ไปให้พวกมัน

และหลังจากนั้นท่านก็นำอาหารใส่จานไปเลี้ยงหนูทุกวันเพื่อให้พวกมันมีชีวิตอยู่ได้จนกว่าจะถึงฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งเป็นเวลาที่มันจะออกหาอาหารกินเองได้ ท่านเป็นคนที่มีความเมตตากรุณาสูงมากและบางครั้งก็อาจจะสูงเกินไปด้วยซ้ำ

สัตว์ประเภทเดียวที่ท่านไม่ค่อยจะชอบก็คือแมว ทั้งนี้เพราะแมวชอบล่านกและสัตว์เล็กอื่น ๆ ท่านทนไม่ได้ที่จะเห็นมัน “เล่น” กับเหยื่อของมัน ครั้งหนึ่งเมื่อพวกเราโตขึ้นและย้ายไปอยู่ที่อื่นกันหมดแล้ว โยมพ่อก็ต้องเดินทางบ่อย ๆ โยมแม่จึงมักจะอยู่บ้านตามลำพัง

มีแมวตัวผู้ตัวหนึ่งคอยเดินตามท่าน แมวขงกระเซิงตัวนี้ดูน่าสงสารมาก ท่านจึงเอาอาหารให้มันกิน ต่อมาข่าวได้แพร่สะพัดไปว่าที่ฟาร์มพาร์อิงกรีนมีเจ้าของใจบุญ และภายในเวลา ๑๘ เดือนท่านก็มีแมวเพิ่มขึ้นเป็น ๒๓ ตัว บางตัวก็มาอาศัยเพียงชั่วคราว แต่เมื่อแมวตัวผู้ที่นั้นอ้วนท้วนสมบูรณ์ขึ้นก็เริ่มผสมพันธุ์กับแมวตัวเมียที่มาอยู่ด้วย ดังนั้นต่อมาไม่นานท่านจึงมีแมวฝูงใหญ่ โดยมีแมวตัวผู้ตัวใหญ่ที่ท่านตั้งชื่อให้ว่า “คุณพ่อฟลินน์” (ไม่ทราบว่าคุณนี้มีที่มาอย่างไร) เป็นจำฝูง พร้อมด้วยภรรยาและลูก ๆ ของมัน

ในที่สุดโยมแม่ก็ตัดสินใจว่าจะต้องทำอะไรสักอย่าง มิฉะนั้น พวกแมวก็น่าจะขยายพันธุ์ต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ท่านจึงรวบรวมพวกมันส่งไปที่ศูนย์ช่วยเหลือสัตว์เพื่อให้ทางศูนย์หาบ้านให้แมวพวกนี้ต่อไป ปกติถ้าแมวในฟาร์มตกถูก เจ้าของฟาร์มก็จะจับลูกแมวใส่ถุงแล้วเอาไปถ่วงน้ำ แต่สำหรับโยมแม่ของอาตมานั้น ท่านไม่มีวันจะทำอย่างนั้นได้

การเป็นคนมีเมตตาคุณานั้นเป็นสิ่งที่ดีงาม แต่ก็อาจทำให้ตนเองลำบากได้ ดังที่พวกเราส่วนมากก็คงจะได้เคยประสบกันมาแล้ว

บัดนี้โยมแม่อายุได้ ๘๒ ปีแล้ว และสังขารของท่านก็ร่วงโรยไปตามกาลเวลา เราจะทำใจอย่างไรกับความจริงข้อนี้ เราจะใช้ธรรมปฏิบัติเพื่อพิจารณาเหตุการณ์นี้ได้อย่างไร เพื่อให้ใจของเราเกิดความเป็นกลางและเป็นประโยชน์กับโยมแม่และคนอื่น ๆ

หลวงปู่ดุลย์ อตุโล สอนไว้ว่า “ไม่ต้องไปแสวงหาพระพุทธรูปที่ไหน ตัวรู้ในใจของเรานี้แหละ คือ พุทธรูป” คำสอนนี้เป็นคำสอนที่แจ่มแจ้ง ชัดเจน ไม่มีการแบ่งแยกเป็นสองฝ่าย

เมื่อเรารักหรือชังใครสักคน ปัญหาที่จะตามมา ก็คือ มีการแบ่งแยกเป็นสองฝ่ายที่ดึงดูดใจของเราให้ เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ข้างนี้เป็นฝ่ายเรา ข้างโน้น เป็นฝ่ายเขา ยิ่งมีความรู้สึกรักหรือชังมากเพียงไร ความ รู้สึกแบ่งแยกก็ยิ่งชัดเจนมากขึ้นเพียงนั้น

แม้ว่าในการแผ่เมตตาานั้นเราจะต้องตั้งใจแผ่ ความเมตตาให้แก่สัตว์โลก แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมี ปัญญาที่จะช่วยให้เราเป็นอิสระจากความยึดมั่นใน ตัวตนด้วย เราจะต้องมีปัญญารู้ว่า ธรรมทั้งปวงเป็น อนัตตา การเห็นว่าสัตว์ทั้งหลายมีตัวตน มีเรามีเขา นั้นเป็นความเห็นผิดที่เกิดจากความไม่รู้ตามความเป็น จริง หรือเกิดจากการปรุงแต่งของอารมณ์ ข้อน่าฉงน ที่เกี่ยวกับมุมมองที่แตกต่างกันทั้งสองอย่างนี้ชวนให้ เราลงมือปฏิบัติดู

ในเรื่องนี้ พึงพิจารณาปฏิบัติพาของครูบาอาจารย์ ที่ยิ่งใหญ่ทั้งหลายและความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติ ธรรมของท่านกับการปฏิบัติของท่านต่อครอบครัว หลวงพ่อชา สุภทฺโท เป็นพระที่ได้รับความเคารพอย่าง สูงในด้านการปฏิบัติ และเมื่อท่านเริ่มก่อตั้งวัดหนอง ป่าพงโยมแม่ของท่านได้มาบวชชื้ออยู่ที่วัด เป็นศิษย์คน

หนึ่งในบรรดาศิษย์รุ่นแรก ๆ ด้วย เมื่อท่านสิ้นชีวิตลง หลวงพ่อชาได้จัดพิธีฌาปนกิจให้ท่านอย่างยิ่งใหญ่ พร้อมทั้งให้มีการบวชพระ ๘๐-๙๐ รูปเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้โยมแม่ของท่าน นอกจากนี้ยังได้ให้สร้างพระอุโบสถ ณ บริเวณที่เคยเป็นเมรุเผาศพนั้นด้วย

ท่านศรীরามนมหาฤๅษี (Sri Ramana Maharshi) ก็เป็นอีกท่านหนึ่งที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้ที่มีความปล่อยวางเป็นอย่างสูง เล่ากันว่า ท่านมีอุเบกขาสูงมากจนกระทั่งหนูเคยมาแตะที่ขาของท่านเวลาที่ท่านนั่งสมาธิ และท่านยินยอมให้หมอรักษาท่านเพื่อให้ “หมอ” สบายใจและเช่นเดียวกับหลวงพ่อชา มารดาของท่านได้มาเป็นศิษย์ของท่าน โดยมาอาศัยอยู่ที่เชิงเขารุณาจัล (Arunachala Mountain) ในขณะที่ท่านศรীরามนมหาฤๅษีพำนักอยู่ในถ้ำที่บนยอดเขา หลังจากมารดาของท่านเสียชีวิต ท่านก็ได้ให้สร้างอาศรม ณ สถานที่เผาศพของมารดาท่านเช่นกัน

นี่คือเรื่องราวของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติเป็นอย่างสูง ทั้งสองท่านเป็นผู้ไม่ยึดมั่นถือมั่นอย่างยิ่ง และทั้งสองท่านก็ได้ให้สร้างวัดบนถ้ำถ่านของมารดาท่าน สิ่งเหล่านี้ อาจไม่มีความหมายอะไรเลย

ก็ได้ แต่สำหรับอาตมา มันหมายความว่าท่านทั้งสอง
ไม่ได้พูดว่า “สังขารไม่เที่ยง โยมแม่ของเราเป็นเพียง
ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติอย่างหนึ่ง ไม่มีอะไรพิเศษ
แต่อย่างใด” แต่มีการแสดงออกอันน่าสนใจถึงความ
สัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างการเห็นสภาวะปรมาตม
กับการรำลึกในความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างบุคคล
ในระดับสมมุติ คล้ายกับว่า แม่ เป็นสัญลักษณ์หรือ
เป็นที่มาของความเป็นจริงในโลก เป็นแหล่งกำเนิด
ของสรรพชีวิต ในประเทศตะวันตกเรามักจะใช้คำว่า
“Mother Nature” (ธรรมชาติผู้ให้กำเนิด) เพื่อหมาย
ถึง “ธรรมชาติ” คำว่า “ธรรมชาติ” ก็มีความหมาย
เหมือนกับคำว่า “ธรรมะ” ดังนั้นการยกย่องบุคคลที่
มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของเราจึงเป็นเรื่องที่เป็น
ธรรมชาติ และเป็นสิ่งที่เหมาะสมโดยแท้

ในขณะนี้ อาตมากำลังพยายามปฏิบัติเพื่อให้เกิด
ปัญญามองเห็นความเป็นหนึ่งเดียวในสภาวะธรรม หรือ
อาจเรียกว่าเพื่อให้เกิด “ผู้รู้” ขึ้นในจิตใจก็ได้ แล้วอาตมา
ก็จะตั้งคำถามว่า “โยมแม่อยู่ที่ไหน” หรือ “โยมแม่คือ
อะไร” โดยมีจุดประสงค์เพื่อปล่อยวางความเคยชินที่
มักจะเห็นความเป็นบุคคล เป็นตัวตน เพื่อทำลาย

ความเห็นว่ามีตัวเราอยู่ตรงนี้ มีตัวเขาอยู่ตรงโน้น และเพื่อให้มีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ

และหลังจากนั้น อาตมาจะใช้สติพิจารณาถึงความรู้สึกต่างๆ ที่เกี่ยวกับ เมตตา (ความรักและปรารถนาดี), กรุณา (ความเอ็นดูสงสาร), มุทิตา (ความพลอยยินดี) และอุเบกขา (ความวางเฉย) ซึ่งจำเป็นจะต้องระวังรักษา สมดุลไว้ตลอดเวลา มิฉะนั้น เมื่อเราพิจารณาถึงความรู้สึกเหล่านี้ เราก็มักจะหวนกลับไปหาความคิดว่า เราอยู่ที่นี้ แม่เมตตาให้เธอที่อยู่ที่โน้น ซึ่งเป็นการแบ่งแยกเป็นสองฝ่าย (Dualism) แต่ในการปฏิบัติธรรม นั้นมีหนทางที่จะนำเราไปสู่การเห็นความว่างเปล่าจากตัวตนในสภาวะธรรม ที่เรียกว่า *ปรมัตตสังขะ* และในขณะเดียวกันก็ยอมรับความเป็นตัวตนว่ามีเรา มีเขา ที่เรียกว่า *สมมุตติสังขะ* ได้ด้วย หมายความว่า ความจริงในระดับสมมุตินั้น ก็มีความสำคัญเหมือนกัน แต่จริงเพียงครั้งเดียว หรือเป็นเพียงด้านเดียวของธรรมะเท่านั้น

หนทางหนึ่งที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ คือ การปฏิบัติธรรมจนบรรลุเป็นพระโสดาบัน เมื่อปุถุชนบรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันแล้ว ก็จะไม่สามารถย้อนกลับ

ไปเป็นปุถุชนได้อีก เท่ากับเป็นการเปลี่ยนวงศ์ตระกูล เนื่องจากพระโศดาบันได้ละ *สักกายทิฏฐิ* ได้อย่างสิ้นเชิงแล้ว ท่านจึงไม่มีความเห็นผิดว่า “ฉันเป็นบุคคลนี้เป็นฉัน นี่เป็นของฉัน นี่เป็นตัวตนของฉัน” อีกต่อไป ฉะนั้น トラบไต่ที่ยังมีความเห็นว่า “ร่างกายนี้คือฉัน” トラบนั้น แพท ฮอร์เนอร์ และทอม ฮอร์เนอร์ ก็คือโยมแม่และโยมพ่อของอาตมา แต่ถ้ารูปไม่ใช่ตัวตน เวทนาไม่ใช่ตัวตน สัญญาไม่ใช่ตัวตน สังขารไม่ใช่ตัวตนแล้ว แพทกับทอม ฮอร์เนอร์ คืออะไร ถ้ารูปไม่ใช่ตัวตน การสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลสู่ทายาทก็คงไม่ใช่สิ่งที่จริง

นี่เป็นความละเอียดลึกซึ้งของธรรมะที่อาจทำให้เราเข้าใจผิดได้ง่าย ซึ่งเมื่ออาตมายังเป็นสามเณรอยู่ในประเทศไทยก็ได้เข้าใจผิดมาแล้ว อาตมาไม่อยากจะเชื่อว่าได้ทำอย่างนั้นจริง ๆ แต่ก็จำได้ว่า ได้เขียนจดหมายไปหาโยมแม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ มีข้อความตอนหนึ่งว่า “โยมแม่ทราบไหมครับว่า ความจริงโยมแม่ไม่ใช่แม่จริง ๆ ของผม” อาตมาไม่อยากจะเชื่อว่าได้เขียนไปอย่างนั้น แต่ก็จำได้ด้วยความเศร้าใจว่าได้เขียนอย่างนั้นจริง ๆ

ในช่วงนั้นจดหมายโต้ตอบของเราค่อนข้างจะ
ดิ่งเครียด เป็นช่วงที่อาตมากำลัง “เมาธรรมะ” แต่
ครั้งนี้เป็นครั้งที่แย่มากที่สุด เท่าที่จำได้ เมื่อโยมแม่ได้รับ
จดหมายฉบับนั้น ท่านตอบมาว่า ท่านเป็นแม่ของ
อาตมาแน่นอน เพราะถ้าท่านไม่ใช่แม่ของอาตมาก็คง
ไม่มีแม่คนอื่นอีกแล้ว ท่านเขียนมาว่า “แม่รักลูกเพราะ
ลูกเป็นลูก ไม่ใช่เพราะลูกเป็นพระในพุทธศาสนานะ —
เข้าใจไหม”

แม่ในตอนนั้น อาตมาเองก็รู้ว่าคำตอบของท่าน
เป็นคำตอบที่เหมาะสมที่สุด อาตมาต่างหากที่ไม่เข้าใจ
ใจหลักธรรมข้อนี้อย่างถูกต้อง ถ้าเรามีปัญญาเข้าใจ
เกี่ยวกับการบรรลุธรรมและมองเห็นสภาวะธรรมนี้แล้ว
เราจะไม่เกิดความสับสนว่าอะไรเป็นความจริงโดย
สมมุติ (สมมุติสัจจะ) และอะไรเป็นความจริงโดยสภาวะ
(ปรมาตถสัจจะ)

ความสัมพันธ์ต่อเนื่องระหว่างเรากับพ่อแม่ใน
กระแสแห่งสังสารวัฏนี้มีอยู่จริงในระดับหนึ่ง แต่ความ
สืบทอดในทางปรมาตถ์ของเรานั้นมีอยู่ในธรรมะ ธรรมะ
เป็นที่มา เป็นจุดเริ่มต้น เป็นพื้นฐานของเรา แทนที่

จะคิดว่าพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดเป็นจุดเริ่มต้นของเรา เราควรเข้าใจว่า พ่อแม่เป็นปัจจัยหนึ่ง แต่สถานะที่ไม่มีมีการสร้างขึ้น ไม่มีการก่อขึ้น ไม่มีการเกิด ไม่มีปัจจัยปรุงแต่งต่างหาก ที่เป็นที่มาอย่างแท้จริง เป็นจุดเริ่มต้นที่แท้จริง และเป็นพื้นฐานของความเป็นจริงทั้งปวง

เราสามารถยอมรับความจริงที่เป็นสมมุติสัจจะได้อย่างเต็มที่ และขณะเดียวกันก็สามารถปฏิบัติด้วยปัญญาให้เห็นแจ้งในปรมาตสัจจะ ว่าสังขารทั้งปวงเกิดขึ้นและดับไป ธรรมทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่เรื่องที่จะต้องตื่นเต้นหรือเคร่งเครียดอะไรมาก ชีวิตดำเนินไปตามครรลองอย่างนี้ แล้วใจของเราก็จะคงไว้ซึ่งความผ่องใส มั่นคง สว่าง และกระจ่างชัด อันจะทำให้เราสามารถทำประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ ไม่ว่าจะผู้นั้นจะเป็นพ่อแม่ของเรา ลูกของเรา ครูอาจารย์ของเรา ลูกศิษย์ของเรา ... หรือแม้แต่หนูตัวเล็กๆ ก็ตาม

แพท ฮอร์เนอร์ ถึงแก่กรรมอย่างสงบเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ด้วยโรคมะเร็งตับอ่อน ท่านสามารถทำกิจกรรมต่างๆ และช่วยตัวเองได้จนกระทั่งวาระสุดท้าย เมื่อปลายเดือนมิถุนายนได้ไปว่ายน้ำเป็นครั้งสุดท้ายที่สระว่ายน้ำใกล้บ้าน ท่านรู้สึกไม่ใคร่พอใจนักที่สามารถว่ายน้ำได้เพียง ๒๐ เทียวกายในครึ่งชั่วโมง (ตามปกติท่านจะว่ายน้ำได้ ๒๔ เทียวกายในครึ่งชั่วโมง) และ ๑๐ วันก่อนจะเสียชีวิต ได้ออกมาช่วยชีวิตต้นไม้ต้นโปรดจากการถูกหอยทากกินในตอนเที่ยงคืน โดยสวมเพียงเสื้อฝนกับชุดชั้นในเท่านั้น และ ๓ วันก่อนจะเสียชีวิตยังพยายามแก้ปริศนาอักษรไขว้ที่ท่านโปรดปราน หลังจากนั้นก็ไม่รู้สึกตัวอีกเลย

ท่านถึงแก่กรรมบนเตียงที่บ้านของท่านเอง โดยมีอาตมาและเคทกับเจนลูกสาวสองคน พร้อมทั้งโทนี่ลูกเขยที่ท่านรักเหมือนลูกชายคนที่สองอยู่ข้าง ๆ

ร่างของท่านถูกฝังใต้ต้นปีชเก่าแก่ที่ท่านชอบมาก ณ เมืองเซอร์บอร์น รัฐดอร์เซ็ท ประเทศอังกฤษ โดยมีสวนดอกไม้ขนาดเล็ก แต่สีอันสดใสปลูกอยู่ข้างบน

‘ถ้าสวรรค์มีจริง แม่ของข้าพเจ้าจะต้องมีสวรรค์
ที่ท่านจะครอบครองเพียงคนเดียว สวรรค์นั้นจะไม่มี
ดอกแพนซี หรือดอกลิลลี่ออฟเดอะแวลลีย์ที่อบบาง
แต่จะเป็นสวรรค์ที่มีดอกกุหลาบสีดำแดง’

— อี. อี. คิมมิงส์

“ถ้าเราหมกมุ่นอยู่กับสิ่งที่เราไม่ชอบ
หรือที่เราติเตียน
เราก็จะไม่เห็นอีก ๙๙ เปอร์เซ็นต์ที่มีประโยชน์
ดังนั้นการพัฒนาความกตัญญู
ต่อวิถีปฏิบัติของเรา
จึงต้องไม่มองข้ามข้อบกพร่อง
หรือปฏิเสธข้อบกพร่อง
แต่ก็ไม่ใช่เป็นการเพ่งจ้อง
อยู่ที่ความบกพร่องเพียงอย่างเดียว”

ผู้นำทาง

คุณธรรมอย่างหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้หลายแห่งในพระไตรปิฎก ให้เราพยายามพัฒนาให้งอกงามขึ้นในจิตของเรา ก็คือความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีบุญคุณ โดยเฉพาะต่อพ่อแม่ เรื่องนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากในวัฒนธรรมของชาวเอเชียและชาวพุทธ ความกตัญญู หมายถึงการรู้บุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวทิต์ หมายถึงการตอบแทนบุญคุณหรือความกรุณาปราณีของท่าน และเป็นสิ่งแสดงถึงคุณภาพของความกตัญญูด้วย ในสังคมคนเอเชียถือว่าความกตัญญูกตเวทิต์เป็นคุณสมบัติสำคัญของมนุษย์ที่ควรพัฒนาให้มาก

บางครั้งในประเทศตะวันตกคุณธรรมข้อนี้อาจจะถูกมองว่าเป็นสิ่งไกลตัว หรือไม่ค่อยมีความหมาย

มากนัก แต่ความกตัญญูก็เป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์ที่เราควรนำมาพิจารณาว่าทำไมพระพุทธองค์จึงทรงเน้นคุณธรรมข้อนี้มาก ในคำสอนหลายแห่งทรงชี้ให้เห็นว่าความกตัญญูกตเวทียเป็นสิ่งดีงามที่ควรจะปฏิบัติต่อพ่อแม่ เพราะความหมายของคำว่าพ่อแม่ ก็คือ “บูรพาจารย์” หมายถึงครูคนแรกของเรา เพราะพ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิด และสอนให้เรารู้จักความเป็นมนุษย์ สอนให้เรารู้จักโลกและให้เราสามารถอยู่ในโลกได้อย่างเป็นสุข คำสอนเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่เคยได้ยินได้ฟังกันบ่อย ๆ ก็คือแม้ว่าเราจะแบกพ่อแม่ไว้บนบ่าข้างหนึ่ง แบกแม่ไว้บนบ่าอีกข้างหนึ่ง (คนที่ค่อนข้างจะเถรตรงก็อาจคิดว่าไม่น่าจะสบายเท่าไรนัก) แม้เราจะแบกพ่อแม่ไว้บนบ่าเป็นสิบ ๆ ปียอมให้พ่อแม่ถ่ายอุจจาระปัสสาวะบนหลังเรา ก็ยังไม่สามารถทดแทนบุญคุณของท่านได้หมดสิ้น

แม้ว่าเราจะตั้งพ่อแม่ของเราให้เป็นกษัตริย์ผู้ครองจักรวาล เราก็ยังไม่สามารถทดแทนบุญคุณท่านได้หมด นี่เป็นการเปรียบเทียบให้เข้าใจว่าพ่อแม่มีความสำคัญเพียงใด ควรที่เราจะต้องเทิดทูนท่านไว้ในฐานะบุคคลที่ควรเคารพรักร้อย่างยิ่ง พระคุณของพ่อแม่

นั้นมากมายมหาศาล ความเมตตากรุณาที่ท่านได้ให้
กำเนิดเรา เลี้ยงดูอบรมเราด้วยความเหนื่อยยาก ให้
เราได้รับการศึกษา ปลอดภัยเมื่อเรามีทุกข์ ตลอดจน
สอนให้เรารู้ภาษาและวิถีปฏิบัติตัวในสังคมมนุษย์นั้น
ยากที่เราจะตอบแทนได้หมดสิ้น

พระพุทธองค์ทรงแนะนำวิธีที่เราจะสามารถ
ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ได้ คือถ้าพ่อแม่เราไม่มีศีล
และเราสามารถทำให้ท่านตั้งอยู่ในศีล ถ้าพ่อแม่ไม่มี
ปัญญาและเราสามารถทำให้ท่านมีปัญญา ถ้าพ่อแม่
เป็นคนตระหนี่และเราทำให้ท่านพอใจในการให้ท่าน
นี่เป็นวิธีที่ถูกต้องที่เราจะสามารถทำเพื่อตอบแทน
พระคุณอันยิ่งใหญ่ของท่านได้

ในประเทศตะวันตกที่ครอบครัวส่วนใหญ่มักจะ
แตกแยก คนที่มีปัญหาครอบครัวมักจะไม่ชอบพูดถึง
บุญคุณของพ่อแม่ เขาจะคิดว่า “เหลวไหลทั้งนั้น คุณ
ยังไม่เคยพบพ่อฉัน” หรือ “ถ้าคุณพบแม่ฉันคุณจะรู้ดี”
หรือ “ถ้าคุณมีแม่อย่างแม่ฉัน คุณจะไม่พูดอย่างนี้”
หรือ “ไม่ต้องพูดถึงแบกแม่ไว้บนบ่าหรอก แม้แต่จะอยู่
ในห้องเดียวกัน หรือให้ไปที่บ้านท่านฉันยังไม่เอาเลย”
บางครั้งเรามีความน้อยเนื้อต่ำใจ และไม่พอใจในตัวพ่อ

แม่ เรามักจะมีความรู้สึกอย่างนั้นในตอนที่เราเป็นเด็ก แต่อาตมาก็ยังไม่เห็นใครในที่นี่ที่มีปัญหาเก็บกดมากมายขนาดนั้น แต่ก็ป็นธรรมดาที่คนเราจะฝังใจอยู่กับเรื่องที่พ่อแม่ทำผิดต่อเราไว้ ดูแลเราไม่ดี ทอดทิ้งเรา หรือส่งไปให้คนอื่นเลี้ยง หรือไม่รักเรา บางคนอาจไม่เคยได้รู้จักพ่อแม่ว่าเป็นใครเพราะถูกยกให้เป็นลูกบุญธรรมของคนอื่นตั้งแต่เกิด หรือยกให้ญาติเอาไปเลี้ยง เพราะไม่สามารถจะเลี้ยงดูเราได้ เรื่องอย่างนี้อาจเกิดขึ้นได้เสมอ

นี่เป็นวิถีชีวิตของคนในประเทศตะวันตกซึ่งมักทำให้เรามีความรู้สึกว่าอะไรต่าง ๆ ไม่สมบูรณ์แบบ ไม่ถูกต้อง หรือไม่ยุติธรรม ดังนั้นเมื่อเราได้ยินคำสอนนี้ มีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ เราก็จะคิดว่า “ก็ดีอยู่หรอก ถ้าคุณมีพ่อแม่ที่ดีพร้อม ที่ให้ความรักความอบอุ่น และฉลาดอีกต่างหากแต่สำหรับฉันนะยังพยายามรักษาแผลใจอยู่เลย” หรือ “ขอบคุณมากนะฉันไปหาจิตแพทย์หมดเงินไปเกือบล้านบาทแล้วยังไปไม่ถึงไหนเลย ยังไงก็ขอบคุณนะ แต่ฉันคิดว่าจะกลับก่อนละ เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับฉัน” แต่อาตมาหวังว่าเรื่องความกตัญญูนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน

เราควรเข้าใจว่าแม่คนในเอเชียเอง บางคนก็มี พ่อแม่ที่ไม่ได้ดูแลลูกอย่างดี พ่อแม่บางคนทอดทิ้งหรือ ยกลูกให้คนอื่นเอาไปเลี้ยง พ่อแม่บางคนไม่สนใจไม่ให้ความรักความอบอุ่นลูกเท่าที่ควร ที่นั่นก็มีกรณีอย่างนี้ เหมือนกัน ไม่ใช่จะต่างไปอย่างสิ้นเชิงเพราะคนเราก็คล้าย ๆ กันทั้งนั้นไม่ว่าที่ไหนในโลก ดังนั้นเราจึงควร มาพิจารณาทบทวนความรู้สึกของเราที่มีต่อพ่อแม่ ด้วยใจเป็นธรรม

ในวัยเด็กอาตมามีความรู้สึกที่ไม่ดีกับโยมพ่อ โดยที่ท่านเป็นคนเคร่งระเปียบและไม่รู้จักผ่อนปรน ตามแบบคนอังกฤษหัวโบราณ โยมแม่อาตมาเป็นคนที่ใจดีมีเมตตา แต่โยมพ่อเป็นคนแข็ง ท่านมักจะพูดว่า “ฉันรู้ว่าอะไรเป็นอะไร เพราะฉะนั้นไม่ต้องเอาความรู้ จากในหนังสือมาอ้าง” เพราะฉะนั้นบรรยากาศในสมัย วัยรุ่นของอาตมาก็มักจะเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ระหว่างอาตมากับโยมพ่อ อาตมามักจะบ่นว่าพ่อไม่ เข้าใจเรา หัวเก่า ใจแคบ อะไรทำนองนี้ แต่หลังจาก อาตมาบวชเป็นพระแล้ว มีอายุได้ประมาณ ๓๐ กว่าปี ใกล้เคียงกับอายุของโยมพ่อตอนที่แต่งงานกับโยมแม่ อาตมาก็เริ่มเข้าใจโยมพ่อมากขึ้น เริ่มจะคิดได้ว่าที่จริง

ท่านได้พยายามทำดีอย่างที่สุดแล้ว และคำพูดที่เคยบ่นว่าโยมพ่อในตอนเด็กและตอนวัยรุ่นก็แว่วเข้ามาในความทรงจำ ทำให้รู้สึกว่ในตอนนั้นอาตมาต่างหากที่ไม่มีความเห็นใจ ไม่รู้จักให้อภัยและขาดความเมตตา

โยมพ่อจะรู้วิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างไรในเมื่อท่านเกิดในปี ค.ศ. ๑๙๑๓ (พ.ศ. ๒๔๕๖) เป็นลูกคนสุดท้ายของครอบครัว โตขึ้นมาในบรรยากาศสมัยพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดแห่งประเทศอังกฤษ [เป็นสมัยที่เคร่งระเปียบ] แล้วถูกส่งไปเข้าโรงเรียนประจำ ต่อมาหลังจากปลดประจำการจากกองทัพบกเมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่สองก็ได้พบและแต่งงานกับโยมแม่ ดังนั้นท่านจึงไม่มีโอกาสที่จะเรียนรู้การเลี้ยงดูลูกอย่างถูกวิธีและท่านก็ไม่ได้มีน้องเล็ก ๆ ด้วย อาตมาเคยได้ยินโยมแม่เล่าบ่อย ๆ ว่า เมื่อพี่สาวคนโตเพิ่งเกิด คุณแม่คนใหม่ก็อุ้มลูกอย่างภูมิใจ แต่โยมพ่อกลับถามว่า “พวกเด็กแรกเกิดนี้ หน้าตาเป็นอย่างไรเองหรือ” (เสียงหัวเราะ ...) ท่านช่างเป็นคนที่ขาดความละเอียดอ่อนจริง ๆ โยมแม่บอกว่า “ถ้าตอนนั้นฉันไม่ได้กำลังอ่อนเพลียอยู่ละก็ ฉันคงต๋อยเข้าให้แล้ว”

มีคำถามผุดขึ้นในใจอาตมาว่า “ทำไมโยมพ่อจึงต้องรู้วิธีปฏิบัติตัวกับเด็ก ๆ ด้วย ในเมื่อในกองทัพอังกฤษไม่ได้แจกคู่มือการเลี้ยงเด็กและที่โรงเรียนประจำในปีค.ศ. ๑๙๒๐ (พ.ศ. ๒๔๖๓) ก็ไม่ได้สอนหลักสูตรการเลี้ยงเด็ก ...” แล้วอาตมาก็แหว่ได้ยินเสียงบ่นของตนเองในช่วงวัยรุ่นที่พูดซ้ำแล้วซ้ำเล่าเหมือนเล่นเทปกลับไปกลับมา ซึ่งฟังแล้วก็รู้สึกว้าอาตมาเองที่เป็นคนขาดความเมตตากรุณา เพราะเป็นไปได้ว่า โยมพ่อได้พยายามทำอย่างดีที่สุดแล้ว

ถึงแม้เราจะคิดว่าการดำเนินชีวิตของเรามีเหตุผลสมควร เพราะพ่อแม่ของเรามีความบกพร่องจริง ๆ และการอยู่กับท่านทำให้เราต้องได้รับความทุกข์อย่างหนัก เช่น ถูกทอดทิ้ง หรือถูกทำทารุณทางร่างกาย หรือจิตใจ ซึ่งอาตมาไม่มีเจตนาจะดูหมิ่นว่าไม่สำคัญ แต่หากเราสมมุติตัวเราเป็นพ่อแม่ก็จะเห็นใจว่าบางครั้งคนเราแม้จะพยายามอย่างที่สุดแล้วก็ยังทำพลาดได้ คนเราอาจมีความตั้งใจดีแต่ก็ทำไม่ได้เหมือนในอุดมคติ และในประเด็นนี้ อาตมาก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่ควรกตัญญูรู้คุณค่า

แทนที่เราจะมัวแต่คิดถึงความไม่ดีของพ่อแม่ คอยแต่เปรียบเทียบท่านกับพ่อแม่ในอุดมคติ คอยติเตียนความบกพร่องของท่านแม้ว่าบางครั้งจะเป็นความจริง เราก็ควรคิดถึงบุญคุณที่ท่านมีต่อเรา ท่านให้ชีวิตกับเรา ให้ร่างกายและจิตใจ ให้ความสามารถที่จะรับรู้ และศักยภาพที่จะรู้แจ้งธรรมะได้... ร่างกาย จิตใจ และความสามารถที่จะมีความเมตตา ความเข้าใจและปัญญาสำหรับการฝึกฝนพัฒนาจิต... เรามีสิ่งเหล่านี้ ซึ่งจะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใหญ่หลวง แต่ถ้าเรามัวแต่คิดถึงความบกพร่อง ความผิดพลาด สิ่งที่ทำให้เราทุกข์ใจ สิ่งซึ่งทำร้ายจิตใจเรา เราก็จะมองไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่เราได้รับ

ในการเสริมสร้างความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ นั้นไม่ใช่เป็นความพยายามมองข้ามความจริงโดยการบอกตัวเองว่า “ฉันควรกตัญญู ฉันควรเลิกตำหนิติเตียน เลิกบ่น เลิกมองในแง่ลบ” แต่เราควรมองภาพใหญ่ที่รวมกันเป็นชีวิตของเราโดยไม่เว้นที่จะพิจารณาความบกพร่องและปัญหาต่างๆ ตลอดจนสิ่งที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของเรา แม้ว่าบางสิ่งจะเป็นผลเสียที่เกิดจากการกระทำที่บกพร่องของพ่อแม่ เราควรถือเป็น

โอกาสที่เราจะได้เพิ่มพูนความเมตตากรุณา และความสามารถในการให้อภัย ตลอดจนความเข้าใจและเห็นใจในความยากลำบากในชีวิตมนุษย์

เป็นไปได้ที่พ่อแม่ของเราจะทำทุกอย่างได้ถูกต้องตลอดเวลา แต่ก็แปลกที่เราพยายามจะเรียกร้องหรือคาดหวังให้เป็นอย่างนั้น ถ้าเราคิดให้ดีก็จะรู้ว่าความต้องการเช่นนั้นเป็นเรื่องตลก แต่ใจที่ยึดมั่นต้องการความสมบูรณ์แบบของเราก็ยังอยากจะได้สิ่งนั้น เราควรใช้โอกาสอันดีนี้พัฒนาความกตัญญูรู้คุณ ความเมตตาและการให้อภัยให้มีขึ้นในใจของเรา ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นในชีวิตครอบครัววัยเด็กของเรา เราจะสามารถใช้มันให้เป็นเครื่องช่วยพัฒนาปัญญาได้ หากเราเปิดใจยอมรับมันแทนที่จะเอาแต่บ่นติเตียน หรือซีโทษของพ่อแม่

เมื่อเราเปิดใจรับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ก็จะมีปฏิกิริยาชนิดใหม่เกิดขึ้นในจิตซึ่งทำให้ปัญหานั้นกลายเป็นที่มาของปัญญาในเวลาต่อมา ที่จริงปัญหาต่าง ๆ และความเจ็บปวดในชีวิตเหล่านั้นนั้นแหละจะเป็นตัวช่วยให้เราตื่นตัวรับความจริงได้ดีที่สุด และช่วยให้เราสามารถพัฒนาปัญญาได้อย่างดีเยี่ยมเพราะปัญหา

หรือความทุกข์จะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เราตื่นตัวและให้ความสนใจเวลาที่เราสบายใจหรือมีความสุขเรามักจะเคลิบเคลิ้มไป แต่ความทุกข์หรือเจ็บปวดทำให้เราเอาใจใส่ เราจะพยายามหาคำตอบว่า ฉันจะทำอย่างไรกับสิ่งนี้ มันเกิดจากอะไร ฉันจะแก้ไขได้อย่างไร ฉันจะเข้าใจมันได้อย่างไร

การเสริมสร้างความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ไม่ใช่เป็นเพียงความรู้สึกสวยงามที่เราพยายามตกแต่งชีวิตของเราอย่างผิวเผินแต่เป็นที่มาของการปฏิบัติที่ลึกซึ้งเป็นที่มาของปัญญา และเป็นที่มาของคุณงามความดีทั้งหลายที่เราสามารถพัฒนาให้เจริญงอกงามขึ้นได้

นอกจากความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดของเราแล้ว พระพุทธองค์ยังทรงสอนให้เราพัฒนาความกตัญญูต่อครูอาจารย์ที่สั่งสอนอบรมจิตใจและผู้ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชีวิตในทางธรรมของเราด้วย ซึ่งหมายความว่าเราควรกตัญญูต่ออาจารย์ที่สอนเรา และผู้ที่แนะนำให้เราได้รู้จักพระธรรมคำสอนที่นำไปสู่ความหลุดพ้นนั้นด้วย ดังนั้นไม่ว่าอาจารย์ที่สอนเราจะมีข้อบกพร่องอย่างไรพระพุทธองค์ก็ทรงสอนให้เรามีความกตัญญูต่ออาจารย์ที่สอนเรา และผู้ที่ช่วยเหลือ

เราในทางธรรมด้วยไม่ว่าเราจะยังมีความชื่นชมในความประพฤติกของบุคคลนั้นหรือไม่และไม่ว่าเขาจะได้ประพฤติตัวไปในทางเสื่อมเสียอย่างไร ถึงเราจะหมดศรัทธาในคน ๆ นั้น แม้ว่าเขาจะกลายเป็นคนขี้เมาหรือมีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่พระพุทธองค์ก็ทรงสอนให้เรา มีความกตัญญูรู้คุณต่อบุคคลนั้นและให้ความนับถืออย่างเสมอต้นเสมอปลาย

ในพระสูตรมีเรื่องเล่าที่ดงามมากเกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านพระอัสสชิซึ่งเป็นพระอรหันตสาวกรูปแรก ๆ ของพระพุทธเจ้านั้น ท่านเป็นผู้ที่แนะนำให้พระสารีบุตรได้รู้จักพุทธธรรม ในเรื่องเล่าว่าทุกคืนก่อนที่พระสารีบุตรจะนอน ท่านจะพิจารณาก่อนว่า “พระอัสสชิอยู่ที่ไหน จะเป็นทิศเหนือหรือทิศใต้ ทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตก” เมื่อใดก็ตามที่พระสารีบุตรจะทอดตัวลงนอน ท่านจะนอนโดยหันศีรษะไปทางทิศที่พระอัสสชิอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะท่านคิดว่า “ท่านผู้นี้เป็นผู้ที่สอนเราให้รู้จักกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ท่านแนะนำให้เรารู้จักพุทธธรรม เราจึงควรนอนหันศีรษะไปทางเท้าของท่าน เป็นการแสดงความเคารพต่อท่าน”

มีเรื่องที่ท่านอาจารย์สุเมโธเคยเล่าเกี่ยวกับพระ
ที่พาท่านไปพบหลวงพ่อบุชา ในช่วงต้น ๆ ที่ท่านอาจารย์
สุเมโธเริ่มเข้ามาใช้ชีวิตในร่มกาสาวพัสตร์ ท่านได้บวช
เป็นสามเณรอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดหนองคาย
หลังจากท่านได้ปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดแห่งนี้มาเป็นเวลา
หนึ่งพรรษา ท่านก็ได้สังเกตเห็นว่า แทนที่จะปฏิบัติธรรม
เจริญกรรมฐานโดยลำพังผู้เดียวในกุฏิวันแล้ววันเล่า
ท่านควรจะไปอยู่ในหมู่คณะ และที่สำคัญคือท่านจำเป็นต้อง
ต้องเรียนพระวินัยของสงฆ์ซึ่งท่านยังไม่ได้ให้ความ
สนใจศึกษาเท่าที่ควร ในการดำเนินชีวิตของภิกษุอย่าง
ถูกต้อง ท่านควรปฏิบัติตนตามแบบแผนที่จะอยู่ได้ใน
ระยะยาวซึ่งหมายถึงการอยู่ร่วมกับหมู่คณะและม
ีความเข้าใจในหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง

ใน ช่วง นั้น มี พระ ปา รุ ป หนึ่ง ชื่อ ท่าน
สมหมายได้มาพักที่วัดแห่งนั้น อาจารย์สุเมโธซึ่งขณะ
นั้นได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ หลังจากที่เป็นสามเณร
อยู่ ๑ พรรษามีความประทับใจในวัตรปฏิบัติของท่าน
สมหมายมาก เนื่องจากท่านมีความสงบสำรวมอยู่
ตลอดเวลา ท่านคงจะเป็นพระที่ได้ศึกษาพระวินัยมา

อย่างละเอียด และได้ผ่านการปฏิบัติธรรมเจริญกรรมฐานมาอย่างซ้ำของแล้ว

บังเอิญที่ในวัดแห่งนี้ไม่มีใครที่พูดภาษาอังกฤษได้แม้แต่คนเดียว ยกเว้นท่านสมหมายที่เคยเป็นทหารเรือมาก่อนที่จะบวชเป็นพระ และได้เรียนภาษาอังกฤษมาบ้างในขณะไปราชการในสงครามเกาหลี ดังนั้นอาจารย์สุเมโธจึงสามารถถามท่านสมหมายได้ว่า ท่านมาจากไหน เหตุใดท่านจึงสามารถปฏิบัติตนได้อย่างสำรวมเรียบร้อยน่าประทับใจ ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนมาจากที่ใด ท่านสมหมายได้เล่าให้อาจารย์สุเมโธทราบเกี่ยวกับวัดของหลวงพ่อชาที่ท่านเคยอยู่มา ๖ - ๗ ปี ทำให้อาจารย์สุเมโธเกิดความสนใจจะไปพบหลวงพ่อชา “นั่นเป็นสิ่งที่ผมกำลังต้องการอยู่พอดี ใครสักคนที่สามารถสอนการปฏิบัติ และฝึกให้ผมได้อยู่ร่วมกับหมู่คณะ” ดังนั้นท่านจึงขออนุญาตต่ออุปัชฌาย์ของท่านที่หนองคายเพื่อฝึกปฏิบัติกับหลวงพ่อชาสักระยะหนึ่ง และเนื่องจากหลวงพ่อชาเป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงน่าเคารพนับถือ พระอุปัชฌาย์จึงอนุญาต หลังจากนั้นไม่นานอาจารย์สุเมโธจึงได้มาฝากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อชา

แม้ว่าท่านสมหมายจะเป็นพระที่เคร่งวินัย และมีความประพฤติเรียบร้อย แต่ท่านก็รักษาวินัยจนเคร่งตึงเกินไปและจะกะลุ่มใจมากเมื่อทำผิดวินัยแม้เพียงเล็กน้อย ท่านจะพิถีพิถันมากเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การปฏิบัติต่าง ๆ และเป็นธรรมดาของคนที่เคร่งตึงกับกฎเกณฑ์มากจนเกินไป เมื่อปฏิบัติไปหลาย ๆ ปีก็ไม่สามารถทนอยู่ได้ ดังนั้นต่อมาไม่นานท่านก็ได้ลาสิกขาไป เหมือนกับคนอื่น ๆ ที่มีอุปนิสัยแบบเดียวกันนี้

เมื่อสมหมายไม่มีพระวินัยเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งความประพฤติ ชีวิตของเขาก็ตกต่ำลงเรื่อย ๆ จนกลายเป็นคนขี้เมาหัวราน้ำ และมีสภาพที่น่าสังเวช แต่เขาก็ยังมาที่วัดเป็นครั้งคราว เขาอาศัยอยู่ใกล้ ๆ วัดและมักจะมากราบหลวงพ่อบ้างพร้อมกับร้องไห้ด้วยความสำนึกผิด “ครับ ครับ ผมจะเลิกกินเหล้า ผมจะเลิกให้หมด ผมจะกลับตัวเป็นคนดี ...” แล้วเขาก็จะพยายามเลิกเหล้าแต่ก็ไม่สำเร็จสักที ชื่อเสียงของเขาแย่มาก มีแต่คนดูถูกและไม่มีความนับถือเขาเลย

วันหนึ่งขณะที่อาจารย์สุเมโธสนทนาอยู่กับหลวงพ่อบ้าง ได้พูดถึงเรื่องของสมหมาย หลวงพ่อสอนว่า “ไม่ว่าสมหมายจะเป็นอย่างไร ไม่ว่าเขาจะตกต่ำ

ขนาดไหน ท่านจะต้องจำไว้ว่าเขาเป็นคนที่นำท่านมาที่นี่ และนั่นเป็นสิ่งที่สำคัญ เมื่อเขามาที่นี่ ท่านควรจะเข้าไปทักทายเขา และแสดงความขอบคุณเขาที่ได้แนะนำให้ท่านรู้จักวัดป่าพงและได้นำท่านมาหาผมและแม่ในเวลาที่เขาไม่ได้มาที่นี่ ท่านก็ควรระลึกถึงบุญคุณของเขาอยู่เสมอ และอุทิศส่วนกุศลจากการปฏิบัติของท่านให้เขา สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์แก่เขาเพราะไม่ว่าเขาจะตกต่ำลงไปขนาดไหนหรือชีวิตเขาจะย่อยยับอย่างไร เขาก็จะสามารถจำได้ว่าในชีวิตนี้เขาได้ทำความดีไว้ในโลกนี้อย่างน้อยหนึ่งอย่าง และนี่จะเป็นประโยชน์แก่เขาเป็นสิ่งที่ซึ่งจะให้ความมั่นคงและทิศทางแก่ชีวิตของเขา”

เรื่องนี้ประทับใจอาตมาเสมอมาเพราะอาจารย์สุเมโธได้ทำตามคำสอนของหลวงปู่ ทุกครั้งที่สมหมายมาที่วัด ท่านจะเข้าไปหาเขาแล้วทักทายด้วยความเป็นมิตรและแสดงความกตัญญูในบุญคุณของเขาและสิ่งนี้ก็เป็ความหวังและเป็นสิ่งที่ประทับใจประคองชีวิตของเขา

เราทั้งหลายควรจดจำเรื่องนี้ไว้เป็นตัวอย่าง แม้ว่าสมหมายจะตกต่ำลงไปในสายตาของตนเองและชีวิตของเขาก็ยุ่งเหยิงไม่มีดี แต่นั่นก็เป็นเพียงมุมมองเพียง

มุมมองเดียวเท่านั้นมิใช่หรือ เราไม่ได้เป็นเพียงคนซีเมาเป็นคน
หนึ่ง เราไม่ได้เป็นเพียงคนซีโมโหคนหนึ่ง หรือเป็น
เพียงศูนย์รวมของความผิดพลาดทั้งหลายเท่านั้น แต่
ยังมีคุณงามความดีอื่น ๆ อีกมากมายอยู่ในตัวของเรา
เมื่อเราเพ่งความสนใจอยู่แต่ที่ความบกพร่อง เราก็มอง
มองข้ามความดีที่มีอยู่ เราจะลืมมันไปแล้วสนใจอยู่แต่
ที่ความบกพร่องเท่านั้น

เหมือนกับที่เราไปชมภาพวาดโมนาลิซ่า แล้ว
เห็นรอยกระเทาะที่กรอบรูป สีมันหลุดออกไปนิดเดียว
เราก็คิดว่า “แหม นี่เป็นภาพวาดที่สวยงามที่สุด มีค่าที่สุด
ในโลก แล้วดูซิ กรอบรูปนี้ช่างน่าเกลียดเหลือเกิน พวก
คนฝรั่งเศสนี่ไม่รู้จักหากรอบรูปที่ดีกว่านี้หรือไหนะ
พวกนี้ช่างไม่รู้จักดูแลรูปภาพของตัวซะเลย” เรามองไม่
เห็นภาพจิตรกรรมชิ้นเอก เพราะมีรอยกระเทาะที่กรอบ
รูป และนั่นเป็นสิ่งที่ดึงดูดสายตา บ่อยครั้งที่เราได้
พบสิ่งที่ดี แต่กลับถูกความบกพร่องดึงดูดสายตาและ
ความสนใจของเราไป ความบกพร่องทำให้เราไม่พอใจ
และความไม่พอใจก็เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของเรา

ดังนั้น การเสริมสร้างความกตัญญูรู้คุณคน ซึ่ง
ถึงแม้จะมีความบกพร่องอยู่บ้างก็เป็นสิ่งที่งดงามและมี

ประโยชน์ แม้แต่ครูของเราที่กลายเป็นคนติดเหล้า เราก็ควรจะมีความกตัญญูและรู้บุญคุณของคนเหล่านี้ และตอบแทนคุณความดีที่เขาได้นำมาสู่ชีวิตของเรา

เช่นเดียวกันกับพ่อแม่และครูอาจารย์ทั้งหลาย ข้อปฏิบัติของพระปาในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทของเราไม่ใช่จะปราศจากข้อบกพร่อง และก็ไม่ใช่จะเหมาะสมกับคนทุกคน แต่ในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทและในพระไตรปิฎก มีคำสอนหลายอย่างที่บางคนอาจเห็นว่าแปลกประหลาด ไม่มีเหตุผลหรือไม่เข้ากับยุคสมัย แต่ถ้าเราหมกมุ่นอยู่กับสิ่งที่เราไม่ชอบหรือที่เราติเตียน เราก็จะไม่เห็นอีก ๙๙ เปอร์เซ็นต์ที่มีประโยชน์ ดังนั้นการพัฒนาความกตัญญูต่อวิถีปฏิบัติของเราจึงต้องไม่มองข้ามข้อบกพร่องหรือปฏิเสธข้อบกพร่อง แต่ก็ไม่ใช่เป็นการเพ่งจ้องอยู่ที่ความบกพร่องเพียงอย่างเดียว

เมื่อมาคำนึงถึงโยมพ่อกับโยมแม่ของอาตมา แม้ท่านจะมีข้อบกพร่องต่าง ๆ เช่น เข้มงวด หัวเก่า ยุ่งกับงานมากเกินไป หรือไม่สนใจเราเท่าที่ควร แต่ท่านก็เป็นผู้ให้ชีวิตแก่เรา ท่านสอนให้เราพูด อ่าน และเขียน สอนให้เรารู้จักวิถีปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่าง

ฉลาดและงดงาม สิ่งดี ๆ ที่ท่านให้กับเรานั้นก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าที่จะประมาณได้ (เช่นทำให้แสดงธรรมได้ เป็นต้น)

สำหรับคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก รวมถึงแบบอย่างในการปฏิบัติซึ่งได้รับการสืบทอดต่อ ๆ กันมาโดยบูรพาจารย์ในเอเชียก็เป็นมรดกที่ทรงคุณค่าอย่างมหาศาล อีกทั้งเป็นความงดงามแห่งจิตที่ได้ตกทอดมาจนถึงพวกเรา อย่างไรก็ตามเราก็อาจพบว่า สิ่งดี ๆ ในมรดกทางพระศาสนาที่เราได้รับมานั้น มีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เหมาะกับเรา ที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่ถูกอัธยาศัย นี่เป็นโอกาสอันดีที่เราจะใช้ความยากลำบากหรือปัญหาเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ มันจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญญา เพราะเราจำเป็นจะต้องหาวิธีแก้ไข หรือทำความเข้าใจ หรือใช้เป็นบทเรียน ดังนั้นปัญหาจึงอาจกลายเป็นสิ่งมีคุณค่าที่เราควรกตัญญู

เมื่อหลวงพ่อดีเยี่ยมได้มาเยี่ยมวัดอภัยคีรีในตอนต้นปีนี้ มีคนได้ถามท่านสองสามครั้งว่าอะไรเป็นสิ่งที่ยากที่สุดในการปฏิบัติของท่าน มีอะไรที่เป็นปัญหาสำคัญในการปฏิบัติ ท่านได้ตอบว่า “บางครั้งมีความ

กลัวซึ่งก็เป็นปัญหาอยู่บ้าง แต่มันไม่ค่อยมีประโยชน์ที่จะคิดถึงปัญหาหรืออุปสรรค เพราะที่จริงเราน่าจะมองปัญหาเหล่านี้ว่าเป็นคู่ต่อสู้ที่สมศักดิ์ศรีของเรา มันไม่ใช่ศัตรู แต่เป็นปัจจัยที่ช่วยให้เราเจริญเติบโตขึ้นมา เพราะการที่เราต้องพยายามแก้ปัญหา หรือปรับตัวรับมือกับสิ่งที่ไม่ชอบนั้น ทำให้เราพัฒนาคุณสมบัติของเราได้ดีที่สุด เราต้องใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าปกติ” เมื่อเราพบคู่ต่อสู้ที่แข็งแกร่งและมีฝีมือดี เราก็จำเป็นต้องพยายามเพิ่มพูนศักยภาพของตัวเองให้มากขึ้น เราจะต้องแสวงหา และพัฒนาทรัพยากรในตนซึ่งเราไม่เคยรู้มาก่อน

มีคนบางคนที่มีความประทับใจมากเมื่อได้พบหลวงพ่อบุญและได้ฟังคำสอนของท่าน เขากราบเรียนท่านว่า “หลวงพ่อบุญ หลวงพ่อบุญมีปัญญามากเหลือเกิน หลวงพ่อบุญเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่าง และแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง ท่านคงศึกษาพระไตรปิฎกและพระอภิธรรมมานานหลายปีถึงได้สามารถแก้ปัญหาให้ใคร ๆ ได้ทุกคน ท่านคงสั่งสมปัญญาจากการศึกษาพระสูตรต่าง ๆ มากมาย” หลวงพ่อบุญได้ตอบเขาว่า “ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก เหตุที่อาตมาพอจะมีปัญญาอยู่บ้างก็เป็นเพราะ

อาดต้ามามีกิเลสมาก นั่นเป็นสาเหตุที่แท้จริง เพราะในอดีตอาดต้ามามีราคะ โทสะ ความฟุ้งซ่าน และความลังเลสงสัยมากนั่นเอง” หลวงพ่อเล่าว่าการที่ต้องพยายามรับมือกับปัญหาเหล่านี้ทำให้ท่านได้พัฒนาปัญญาและความเข้าใจในปัญหาของผู้อื่น

ในตอนนั้นความเข้าใจภาษาไทยของอาดต้าม่าไม่ค่อยดีนัก และตอนนี้ก็ยังเหมือนเดิม แต่ก็พอจะเข้าใจเวลามีคนมาพบหลวงพ่อก่อนแล้วเล่าปัญหาในชีวิตให้หลวงพ่อฟัง โดยเน้นที่กิเลสที่พวกเขา กำลังมีอยู่ในขณะนั้น สิ่งแรกที่หลวงพ่อก็คงจะพูดก็คือ “ใช่ อาตมาก็เคยเป็นอย่างนั้น” เขาก็จะเล่าต่อว่า “ผมโมโหน้องชายเหลือเกินครับ มันช่างโง่เหลือเกิน” หลวงพ่อก็คงจะพูดว่า “ใช่ อาตมาก็เคยโมโหน้องชายอย่างนั้นเหมือนกัน” ไม่ว่าจะ เป็นความสงสัย ฟุ้งซ่าน ราคะ หรือโทสะ หลวงพ่อก็คงจะพูดว่า “ใช่ อาตมาก็เคยเป็นอย่างนั้นเหมือนกัน”

การเรียนจากปัญหาไม่ใช่เป็นเพียงผลพลอยได้ และอย่าคิดว่ามันเป็นเพียงอุดมคติ “ใช่เลย ปัญหาใหญ่ของเราคือของขวัญชิ้นใหญ่ เราควรขอบคุณมัน” มัน เป็นอุดมคติก็จริง แต่ถ้ามองให้ลึกซึ้งจะเห็นว่าการเรียน

รู้จากปัญหานั้นเป็นหัวใจของการปฏิบัติธรรมเลยทีเดียว เพราะการจัดการกับปัญหาอย่างมีสติเป็นเหตุให้เกิดปัญญา

การปฏิบัติสายพระป่ามีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การถืออุตุงค์” อุตุงค์เป็นการปฏิบัติที่เข้มงวดที่พระพุทธรองค์ทรงอนุญาต คำว่า อุตุงค์ ในภาษาบาลี หรือ อุตุงค์ ในภาษาไทย แปลตามศัพท์หมายถึง เครื่องสลัดทิ้ง อุตุงค์เป็นเครื่องช่วยให้เราสลัดทิ้งความยึดมั่นถือมั่นและกิเลสทั้งหลาย การถืออุตุงค์เป็นการทำให้ชีวิตของเรามีความลำบากมากขึ้น ด้วยการจำกัดความเป็นอยู่ของเรา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาหาร การนอน เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย เมื่อเราสมาทานถืออุตุงค์เราจะมีสมบัติน้อยลงและมีข้อจำกัดเพิ่มมากขึ้น เช่น การฉันอาหารเพียงมือเดียวทำให้เราต้องหิวบ่อยขึ้น การฉันอาหารในบาตรทำให้อาหารปนกันหมด เราไม่สามารถแยกอาหารคาวไว้ส่วนหนึ่งอาหารหวานไว้อีกส่วนหนึ่ง การถือเนสัชชิก คือไม่นอนทั้งคืน ทำให้เราไม่มีความสบายเราจึงง่วงนอนอยู่เสมอในเวลาทำงาน เป็นต้น

การถือศีลต้งค์เป็นสิ่งที่พระวัดป่าส่วนมาก
สมาทานปฏิบัติตลอดเวลาบ้างหรือในบางโอกาสบ้าง
นี่เป็นวิถีชีวิตของพระวัดป่าที่จงใจทำให้ความเป็นอยู่
ยากลำบากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมันเป็น
การกระทำด้วยความตั้งใจ และเรามุ่งความสนใจไปที่
การปฏิบัตินั้น ทำให้เราต้องใช้ความพยายามมากขึ้น
เมื่อเราประสบกับปัญหาหรือความยากลำบากที่เกิดขึ้น
มันทำให้เราเจาะลึกเข้าไปในใจเพื่อค้นหาความอดทน
ความเข้าใจและความกรุณา คุณสมบัติเหล่านี้เป็นที่มา
ของปัญญาที่เราไม่สามารถจะมีได้ถ้าเราเพียงแต่ดำเนิน
ชีวิตไปวัน ๆ ตามความเคยชินและกิเลสอย่างที่เราเคย
ทำมา

ดังนั้นความกตัญญูรู้คุณต่อความยากลำบากจึง
ไม่ใช่เพียงคำพูดสวยงามที่ฉาบหน้าไว้เพื่อกลบเกลื่อน
ปัญหา เช่น “ฉันดีใจที่ฉันมีวัยเด็กที่ลำบากมาก” “ฉัน
ดีใจที่ปวดเข่าเหลือเกิน” “ฉันดีใจที่พระเทศน์ไม่ยอมจบ
สักที ถึงแม้ว่าฉันอยากเข้าห้องน้ำจะแย่อยู่มากแล้ว” แต่
เป็นการเปิดใจยอมรับและรู้คุณค่าของปัญหาที่เราต้อง
เผชิญ เพราะปัญหาช่วยย้ให้เรามองโลกในมุมกว้าง ทำให้
เรามีความอดทนกับสิ่งต่าง ๆ และไม่ยึดติดกับกาลเวลา

การมองโลกแบบนี้ช่วยให้เราเข้าถึงรากฐานของความเมตตากรุณาเราจะเข้าใจได้ว่า “ใช่ สิ่งที่เขาประสบอยู่นี้ทำให้เจ็บปวดเป็นทุกข์ คงจะลำบากมากที่ต้องเติบโตขึ้นมาแบบนี้” นอกจากนี้ มันยังช่วยให้เราเข้าถึงที่มาของปัญญา ที่ซึ่งเราสามารถระลึกอยู่กับปัจจุบันขณะโดยมีความเข้าใจที่แท้จริงและไม่ยึดติดอยู่กับสิ่งใด

ท่านคณาจารย์ Hsuan Hua เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรูปหมื่นองค์ (The City of Ten Thousand Buddhas) ผู้มอบที่ดินให้วัดอภัยคีรีครั้งหนึ่งนั้น ท่านเก่งพอ ๆ กับหลวงพ่อซาในเรื่องคำคมสำหรับสอนธรรมะ คำที่ท่านเคยกล่าวไว้ และอาตมาได้จดไว้ในสมุดรวมคำคมของอาตมาคือ “พุทธธรรมเกิดมาจากความยากลำบาก ยิ่งลำบากมากก็ยิ่งมีคุณค่ามาก” นี้ไม่ใช่วิถีปฏิบัติของพวกเขาชอบทรมาณตน (ในกรณีที่มีบางคนเริ่มคิดอย่างนั้น) แต่เป็นเจตนาเพื่อใช้ความยากลำบากให้เป็นประโยชน์โดยไม่ตอบสนองต่อปัญหาและอุปสรรคด้วยการตีเตี๋ยนหรือร้องทุกข์โดยขาดสติ แม้ว่าบางครั้งเราจะมีเหตุสมควรที่จะร้องทุกข์ มีหลักฐานพยานมายืนยัน ว่าทำไม่สิ่งต่าง ๆ จึงผิด

พลาด แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เราควรจะฝึกใจของเราให้
ตอบสนองต่อปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ด้วยการเปิดรับ
ด้วยการหันเข้าหาปัญหาที่เรากำลังเผชิญหน้าอยู่

นี่คือการปฏิบัติตามข้อที่หนึ่งในอริยสัจ ๔ ได้
แก่การเห็นและเข้าใจทุกข์ว่าเป็นสิ่งที่มีประจำในชีวิต
และการหันหน้ามาเผชิญกับทุกข์ก็จะค่อย ๆ พัฒนาเป็น
ความดับทุกข์ในเวลาต่อมาเมื่อเรารู้จักปล่อยวาง และ
เมื่อถึงเวลานั้นเราก็จะพบว่าเรามีความกตัญญูรู้คุณของ
ความทุกข์อย่างแท้จริง มีความกตัญญูรู้คุณต่อสถาน
การณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการถือธุดงค์ ความเจ็บปวด
ในวัยเด็ก ความเจ็บป่วยและความบกพร่องของเราเอง
ความบกพร่องของคนที่เราอยู่ด้วย หรือของสถาบันที่
เราอาศัยอยู่ นอกจากนี้ยังมีความยากลำบากในการ
รักษาพระวินัย ความยากลำบากในการปฏิบัติตาม
ระเบียบโบราณ ความยากลำบากที่เกิดมามีพ่อแม่อย่าง
พ่อแม่ของเรา ความยากลำบากที่ต้องอยู่ในสังคมที่เรา
อยู่ ... แต่แทนที่เราจะมัวแต่บ่นว่าติดियณ เราควรหัน
เข้าเผชิญความยากลำบากเหล่านี้ด้วยใจที่เปิดรับ และ
พิจารณาว่า “ฉันจะได้บทเรียนอะไรจากสิ่งนี้ นี่ไม่ใช่ที่
ฉันต้องการ ฉันไม่ชอบสิ่งนี้ มันไม่เหมาะกับฉัน แต่เอา

เถอะ มันสอนอะไรฉันบ้าง ฉันจะเติบโตได้อย่างไร ฉันจะแก้ไขได้อย่างไร ฉันจะเอามันไปไว้ที่ไหน”

ด้วยวิธีนี้ เราสามารถดำเนินรอยตามหลวงพ่อกุชชาโดยใช้ความขัดแย้ง กิเลส และปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตของเรา เป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาปัญญา ให้ประกายที่เกิดจากการเสียดสีกันนี้เป็นที่มาของแสงสว่างในใจของเราและเป็นแสงสว่างในโลก เราจะเห็นคุณค่าของความยากลำบากที่เราได้ประสบอย่างแท้จริง และความกตัญญูที่เรามีต่อพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งดี ๆ ที่ท่านให้แก่เรา หรือปัญหาที่เราได้รับจากท่านก็ตาม จะเป็นความกตัญญูที่แท้จริง เราจะมี ความกตัญญู และเห็นคุณค่าในสิ่งที่เราได้รับจากท่านและจากแหล่งอื่น ๆ ที่เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตของเรา

สำหรับคำวันนี้เอาตมาขอฝากข้อคิดให้ไปพิจารณาเพียงเท่านี้

ประวัติย่อ พระอาจารย์ อมโร

- นามเดิม เจ.ซี.เจ. ฮอร์เนอร์ (J.C.J. Horner)
- พ.ศ. ๒๔๙๘ เกิดที่ประเทศอังกฤษ
การศึกษา ท่านได้รับปริญญาด้านจิตวิทยา
และสรีรวิทยาจากมหาวิทยาลัยลอนดอน
ประเทศอังกฤษ
- พ.ศ. ๒๕๒๑ ท่านเดินทางมาประเทศไทย เพื่อศึกษาและ
ปฏิบัติธรรมที่วัดหนองป่าพง ภายใต้การ
ดูแลของหลวงปู่ชา สุภทฺโท
- พ.ศ. ๒๕๒๒ อุปสมบทเป็นพระภิกษุ โดยหลวงปู่ชา
สุภทฺโท เป็นพระอุปัชฌาย์ในเดือนเมษายน
๒๕๒๒ และเดินทางกลับอังกฤษในเดือน
ตุลาคม ๒๕๒๒ โดยหลวงพ่อสุเมธ เป็นผู้
ดูแล ที่สำนักสงฆ์ชิทเธิร์ส ซึ่งเพิ่งก่อตั้งใหม่
(ปัจจุบันคือวัดจิตตวิเวก)
- พ.ศ. ๒๕๒๖ เดินทางคืนในประเทศอังกฤษ และพำนักที่
วิหารฮานแนมเป็นเวลา ๒ ปี พระอาจารย์
อมโร ได้บันทึกการถอดงค์ ๘๓๐ ไมล์ จาก
ชิทเธิร์ท ไปวิหารฮานแนม ไว้ในหนังสือ
Tudong – The Long Road North

- พ.ศ. ๒๕๒๘ ฟานักที่วัดอมราวดีหลายปีและปฏิบัติหน้าที่
เป็นรองเจ้าอาวาสช่วง ๒ ปีหลัง
- พ.ศ. ๒๕๓๓ ท่านได้เดินทางไปสอนกรรมฐานที่
แคลิฟอร์เนีย ๒-๓ เดือน ทุกปี
- พ.ศ. ๒๕๓๔ ท่านได้ย้ายมาจำพรรษาที่แคลิฟอร์เนีย
เพื่อก่อตั้งวัดอภัยคีรี ประเทศสหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้พิมพ์หนังสือ Silent Rain ซึ่งมีบางส่วน
จาก Tudong
- พ.ศ. ๒๕๔๒ ท่านได้เขียนหนังสือ The Pilgrim
Kamanita (กามนิตกัมวาลิภูฏี) เป็นภาค
ภาษาอังกฤษ
- พ.ศ. ๒๕๔๖ ท่านได้เขียนหนังสือ Small Boat, Great
Mountain
- พ.ศ. ๒๕๕๒ ท่านได้พิมพ์หนังสือร่วมกับพระอาจารย์ปสนุโน
The Island – An Anthology of the
Buddha’s Teachings on Nibbana
- พ.ศ. ๒๕๕๒ ท่านได้พิมพ์หนังสือ Rain on the Nile
– talks & travels, published 2009 by
Abhayagiri Monastic Foundation

พ.ศ. ๒๕๕๔ ท่านได้พิมพ์หนังสือ Finding the Missing Peace
– a primer of Buddhist meditation,
published 2011 by Amaravati Publications

การเดินทาง

ท่านได้เดินทางไปประเทศอินเดีย เนปาลและภูฏาน ตั้งแต่
เดือนมิถุนายน ๒๕๔๗ จนถึง ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๘

พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๕๓

ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดอภัยคีรี ประเทศสหรัฐอเมริกา
ร่วมกับพระอาจารย์ ปสนุโน

๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๓

ท่านเดินทางไปจำพรรษาที่วัดอมราวดี ประเทศอังกฤษ

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

ท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดอมราวดี สืบต่อจาก
พระราชสุเมธาจารย์ (หลวงพ่อบุญรอด)

คำบรรยายภาพ

ปกหน้าด้านใน :

แพท ฮอร์เนอร์ กับ สตาร์ดัสท์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙
(ไม่ทราบชื่อผู้ถ่าย)

ปกหลัง :

แพท ฮอร์เนอร์ กับ พระอาจารย์ อมโร ที่ โอเชียนบีช
ซานฟรานซิสโก เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๔๑
(ภาพถ่ายโดย โทนี่ ฮิลล์)

แพท ฮอร์เนอร์ กับ พระอาจารย์อมโร ในสวนที่บ้าน
ในรัฐเคนท์ (ประมาณระหว่าง พ.ศ.๒๕๓๓ - พ.ศ.๒๕๔๓)
มุมมองของภาพเป็นเฟิงเก็บของที่พวกหนูนาถูกเนรเทศไป

"รำลึกถึง...ความรักและแรงบันดาลใจของแม่"